
Jubileumsskrift

AVLØPSSAMBANDET

NORDRE ØYEREN

25 år

1966–1991

Myndighetenes miljøvernorganer bygges stadig ut . ANØ kom tidlig

1958 NIVA
1966 ANØ
1972 Miljøverndepartementet
1974 SFT
1974 Fylkesmannen,
miljøvernavdeling
1988 MIK (Miljøvern i kommunene)
1990 Fylkeskommunen,
miljøvernavdeling

***Miljøvernarbeidet i Norge styres gjennom lovverket.
Internasjonale avtaler får stadig større betydning***

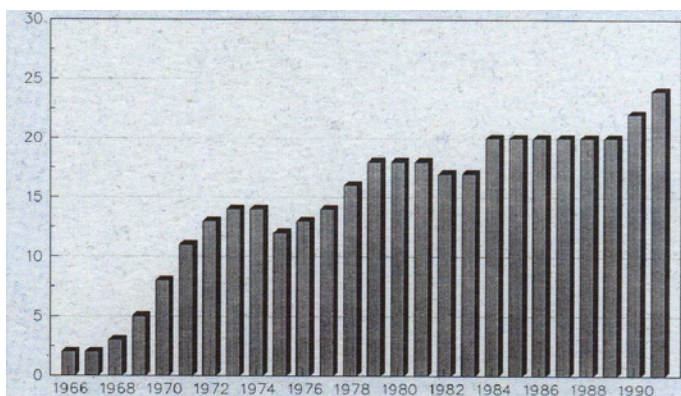
1970 Lov om vern mot vannforurensning
1970 Europarådets naturvernår
1981 Lov om vern mot forurensninger og om
avfall
1987 Brundtlandkommisjonens rapport
1990 Nordsjødeklarasjonen

***Alle ANØ's styreformenn har arbeidet engasjert for
renere vassdrag i mange år***

1966 Karl H. Hansen
1972 Ivar O. Hansen
1974 Hans P.
Pettersen
1976 Ivar O. Hansen
1986 Isak H. Wiik
1988 Bodil Attermann

***Antall ansatte har svingt med konjunkturer og
miljøvind - og er nå stigende***

Antall ansatte

FORORD

Av historien kan vi lære at et samfunns vilje og evne til å ta godt vare på sine vannressurser alltid har vært avgjørende for samfunnets evne til å bestå. Etter 1945 opplevde Romerike en sterk vekst av boliger, næringsliv og befolkning. Men veksten hadde sin pris: økende forurensning av vannet.

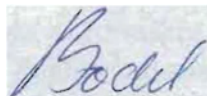
Det tjener datidens kommunepolitikere til ære at de så denne trusselen, og at de gjorde noe med dette. Siden vassdragene ikke kjenner kommunegrenser forsto de også at et effektivt angrep måtte skje i fellesskap, interkommunalt.

Min erfaring som styrets leder har overbevist meg om at opprettelsen av ANØ i 1966 var en viktig og fremsynt beslutning. Den økte tilslutning gjennom årene tyder også på dette. Som en naturlig bieffekt av ANØ's virksomhet har selskapet dessuten bidratt vesentlig til øket kunnskap om og forståelse av forurensningsproblemene, ikke minst blant distriktets innbyggere. Dette har gjort det lettere for de folkevalgte å treffe de nødvendige vedtak.

Mye er utrettet de siste 25 årene. Flere steder er vassdragene blitt renere. Men fortsatt vil det kreves en betydelig innsats for å sikre vannets kvalitet for fremtiden for de mange som bruker vassdragene, enten det gjelder vannforsyning, næringsliv eller fritidsaktiviteter.

Dette jubileumsskrift gir en oversikt over utviklingen av ANØ's mangeartede oppgaver, de utfordringer kommunene står overfor i dag og i fremtiden, og de muligheter som medlemskommunene har for å utnytte de ressurser de i fellesskap har bygget opp i ANØ.

Kjeller, 25. oktober 1991

Bodil Attermann
styreformann

Den 25. oktober 1991 er det 25 år siden kommunene Fet, Lunner, Lørenskog, Nittedal, Rælingen, Skedsmo og Sørum stiftet det interkommunale selskapet: "Avløpssambandet Nordre Øyeren (ANØ)". Et slikt jubileum innbyr både til tilbakeblikk og fremtidsvyer: har ANØ levd opp til de forventningene man hadde dengang, hva har man oppnådd, hvor går veien videre ?

ANØ's forløper : "Arbeidskomiteen for Rensing av Nitelva (A.R.N.)"

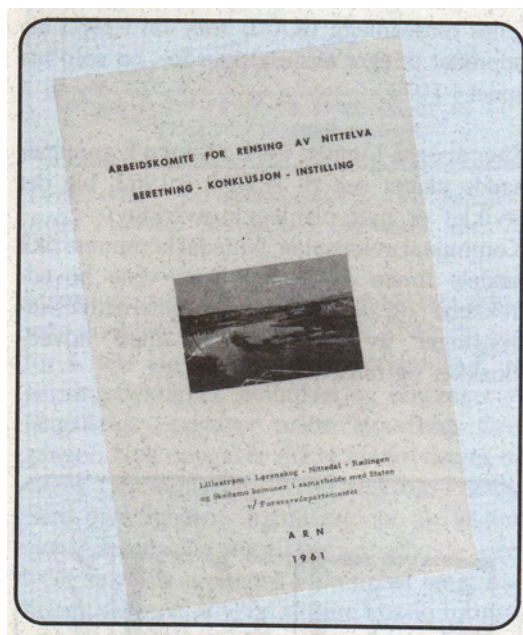
Alle interkommunale selskaper har sin forhistorie. For ANØ startet den i 1958. Folk begynte da å legge merke til en økende forurensning av Sagdalselva og nedre del av Nitelva. Dette skapte uro, men også interesse for å finne ut av problemet og gjøre noe med det.

Et initiativ ble utløst av Forsvarets bygnings-tjeneste (FBT). Som statlig institusjon var det en selvfølge at forsvaret søkte om utslippstillatelse for sine nye etablissementer. Fire militære renseanlegg var allerede i drift i Ullensaker. I 1958 kom turen til Lahaugmoen i Gjelleråsen. Det var da man for første gang stilte spørsmålet: Hvorfor bygge et lite renseanlegg for 400 soldater, uten samtidig å gjøre noe med kloakken fra hundre ganger flere mennesker i nærheten?

Forsvaret fremmet et forslag til de nærliggende kommuner om å danne en felleskomite for å kartlegge behov og muligheter for en felles angrepsmåte av forurensningsproblemet. Kommunene syntes dette var et fornuftig forslag, og i september 1958 dannet daværende Lillestrøm, Lørenskog, Nittedal, Rælingen og Skedsmo kommuner "Arbeidskomiteen for Rensing av Nitelva (A.R.N.)".

Forsvaret stilte sine faglige ressurser til disposisjon for de nødvendige vassdragsundersøkelser og utredninger, og høsten 1961 forelå komiteens konklusjon: "Man står overfor

meget omfattende, kompliserte og kostbare oppgaver med sanering av kloakkavløp, planlegging, bygging og drift av renseanlegg, oppsyn med vannkvalitet m.m. For å oppnå en tilfredsstillende løsning må ansvaret for disse oppgaver ligge hos en felles myndighet for hele vassdraget".

ARN. La fram sin beretning om status for forurensningssituasjonen i Nitelva i 1961

Siden lovverket ikke rommet bestemmelser om en slik felles myndighet, ble det foreslått opprettet et ingeniørkontor under A.R.N. for å ta fatt på de mest presserende oppgaver. Dette kontor ble etablert 1.mai 1962 og besto fram til ANØ's overtagelse av en ingeniør og en sekretær.

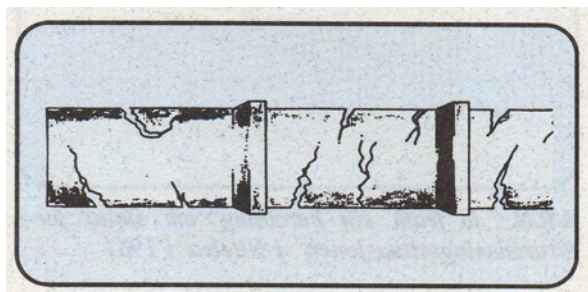
Pionervirksomhet

Det var ingen enkel sak å starte opp virksomheten. Det faglige miljø var begrenset til Forsvaret, Oslo Vann- og kloakkvesen, et par konsulenter og noen forskere i det nyetablerte Norsk Institutt for Vannforskning (NIVA). Det fantes ikke noe Miljøverndepartement, SFT eller fagfolk i fylkene. Statens aktuelle bemanning besto av kun to "pensjonerte" ingeniører. Tekniske forskrifter eller retningslinjer manglet nesten totalt. Statlige låne- og tilskuddsordninger og kloakkavgifter var ennå ukjent.

Det ble derfor mye famling og improvisasjon. Men allerede høsten 1962 sluttet Lørenskog, Rælingen og Skedsmo seg til forslaget om et felles renseanlegg (RA-2) som det i 1965 ble opprettet et eget aksjeselskap for, og som ble åpnet i 1973.

Etter at også Lunner, Fet og Sørums kommuner hadde sluttet seg til A.R.N. i 1962, ble det utviklet et nytt: planleggingsverktøy:

Kommunal avløpsplan. Nittedal kommune fikk landets første avløpsplan som viste hovedtrekkene og kostnadene for alternative utbygginger av rensedistrikter med hovedkloakker og renseanlegg.

Rørlekkasjer var kjent som problem rensesprosessen 60-åra - og er det fremdeles

En annen grunnleggende og særlig tidkrevende oppgave var å få industrien til å produsere bedre sementrør og skjøtematerialer. De bety-

delige rørlekkasjer inn og ut var allerede kjent som vesentlig hindring for effektiv rensing.

A.R.N. innførte derfor normer for trykkprøvekontroll av ferdiglagte ledninger. Kombinert med systematisk motivering a industrien lyktes det å oppnå en betydelig kvalitetsheving etter flere års innsats.

En uforutsett: og revolusjonerende problemstilling dukket opp i 1964. Forskningsresultater fra NIVA tydet på at fosfatutslipp til vassdrag og Innsjøer sannsynligvis ville være hovedproblemet i Norge. En tilfredsstillende reduksjon av fosfatutslippene ville kreve kjemisk rensing. A.R.N.'s opprinnelige opplegg med tradisjonell biologisk rensing ville derfor kunne føre til feilinvesteringer. Mer omfattende og tidkrevende vassdragsundersøkelser måtte til før Vassdragsvesenet, som var daværende konsesjonsmyndighet, kunne sette endelige renskrav. Dessuten måtte kjemisk rensing utvikles som metode. Disse forhold kompliserte og forsinket etableringen av renseanlegg. Men siden mekanisk rensing uansett ville inngå som forrensing, kunne man iallfall starte opp med dette rensetrinn for å redusere de verste forurensningene.

ANØ blir til.

Det ble etter hvert klart at A.R.N.'s organisasjonsform var for løs og svevende til å kunne møte de økende utfordringene effektivt. Kommunene opprettet derfor i 1963 et utvalg under ledelse av Sørums kommunes daværende ordfører Josef Amundsen for å utrede et forslag til en fastere organisasjon med vedtekter, utformet slik at samarbeidet kunne utvides til samtlige elver på Romerike med avløp til nordre del av Øyeren.

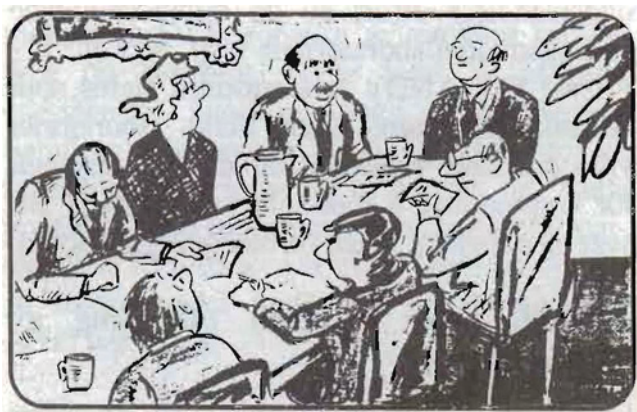
A.R.N.'s opprinnelige ønske var en organisasjon for et definert nedbørfelt med ansvar for planlegging, gjennomføring og drift av de tiltak som var nødvendige for å oppnå og sikre ønskelig vannkvalitet for de aktuelle vannbrukere. Fra andre land forelå gode erfaringer med slike organisasjoner. Det viste seg

imidlertid at denne tanke var for radikal til å kunne få tilstrekkelig politisk oppslutning her.

Etter flere års drøftelser frem og tilbake ble man derfor i 1966 enige om å danne et interkommunalt selskap med begrenset ansvar. Dette selskap, som fikk navnet Avløpssambandet Nordre Øyeren (ANØ), fikk som formål:

- o forestå studievirksomhet omkring avløpsvannet
- o samarbeide med aktuelle myndigheter om oppsyn med forurensning og drift og pleie av vassdragene til Nordre Øyeren
- o bistå ved planlegging og drift av avløpstiltak og adgang til å påta seg drift av renseanlegg etter kontrakt med oppdragsgiveren

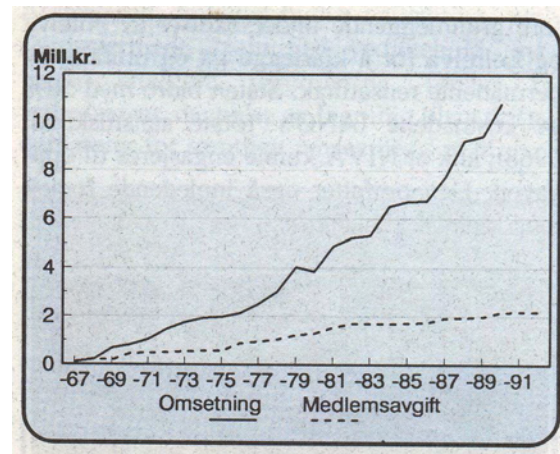
De tidligere A.R.N.-kommuner ble med i ANØ fra starten. Gjerdrum, Nannestad og Ullensaker sluttet seg til i 1970, Hurdal i 1973 og Enebakk i 1978, slik at ANØ's medlemskommuner omfatter store deler av Romerike. At så mange kommuner sluttet seg til senere må kunne tolkes slik at ANØ's virksomhet har hatt sin berettigelse.

Utredning om organisering tok tid og mange møter

Den generelle formulering av ANØ's formål og en grunnfinansiering gjennom kontingenter fra medlemskommunene har gitt ANØ

en viss frihet til å kunne velge og prioritere oppgaver. Denne handlefrihet har hatt den fordel at ANØ ofte kunne ligge i forkant av de nye utfordringer og krav som kommunene ble stilt overfor. Kommunene fikk dermed på et tidlig tidspunkt tilført kunnskaper og informasjon, og de fikk anvist muligheter til å kunne håndtere sitt nye ansvar og oppgaver på en rasjonell måte, enten i egen regi eller i fellesskap.

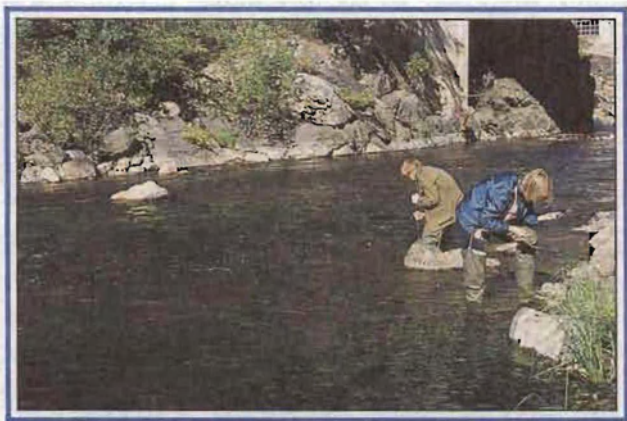
Drijtsavgiften fra kommunene ga ANØ handlefrihet i starten. Betydningen har avtatt noe

Ingen kunne for 25 år siden forutse den detaljerte utvikling innen samfunnet. ANØ har derfor i hele sin levetid måttet utvise stor tilpasningsdyktighet. Innholdet og omfanget av langsiktige oppgaver måtte ajourføres flere ganger. Nye oppgaver måtte konkretiseres og sikres gjennomføring. ANØ fikk også stadig flere myndigheter, organisasjoner og institusjoner å forholde seg til og samarbeide med. I det hele tatt er dagens virkelighet langt mer komplisert enn ANØ's stiftere kunne forutse.

Under den kontinuerlige prosessen med tilpassning av ANØ's organisasjon, styring, ressurser og oppgaver har man imidlertid holdt fast ved ANØ's opprinnelige virksomhetside: å være et service- og konsulentorgan for medlemskommunene og felles ressurs for oppgaver innen forurensningssektoren med spesiell vektlegging på regionalbetonte oppgaver innenfor felles nedbørfelt.

Kunnskapsgrunnlag om vassdrag etableres og utvikles til vassdragsovervåking

ANØ's første år var sterkt preget av forberedelsene til et omfattende program for bygging av renseanlegg. Avløpsplaner og søknader om utslippstillatelse ble utarbeidet i samarbeid med kommunene. De første utslippstillatelser ble gitt av vassdragsvesenet. En viktig betingelse var at kommunene i fellesskap skulle utføre grunnleggende undersøkelser av Nitelva og Leirelva for å klarlegge art og omfang av permanente rensetiltak. Staten bidro med 50% av kostnadene (ANØ's første statstilskudd; 1968), slik at NIVA kunne engasjeres til oppgaven. Den omfattet også innledende forsøk med kjemisk rensing.

Vassdragsovervåking betyr regelmessige undersøkelser

Endelig rapport forelå i 1974 og bekreftet riktigheten av kjemisk rensing for fosfatreduksjon. Den anbefalte også et varig program for vassdragsovervåking for å følge opp utviklingen av vannkvaliteten og som underlag for mulige ytterligere tiltak. Ved hjelp av økonomisk bidrag fra staten ble forsøk med vassdragsovervåking satt i gang i 1975.

Regelmessig vassdragsovervåking kom igang i 1977. Den er etter hvert blitt en av ANØ's hovedoppgaver, og den gir løpende viktige informasjon til forurensningsmyndighetene og brukerne av vassdragene.

ANØ's laboratorium har gjennomgått en radikal utvikling, men vannprøvene kommer fortsatt inn på flasker

Regionalt vannlaboratorium må til

Mens vassdragsundersøkelsene foregikk ble man klar over at ANØ ville få et stort behov for kjemiske analyser både av vannet i vassdragene og i forbindelse med driften av de renseanlegg som var i emning. Et regionalt laboratorium for disse oppgaver ble derfor etablert i 1971 etter at ANØ fikk nye og større lokaler i NBBL-bygget på Kjellerholen. Laboratoriet har gjennomgått en kontinuerlig utvikling. Det kan utføre de fleste kjemiske vann- og slamanalyser, også for industrielle avløpsproblemer. Av rasjonelle grunner blir imidlertid mikrobiologiske og biologiske undersøkelser utført av de interkommunale næringsmiddelaboratoriene resp. NIVA. I 1983 fikk ANØ's laboratorium status som fylkeslaboratorium. Uten dette laboratoriet ville det vært vanskelig og mindre rasjonelt for kommunene å møte sitt mangeartede ansvar og oppgaver innen forurensningssektoren.

ANØ fremmer rasjonell utbygging av renseanlegg

I begynnelsen av 70-årene ble ANØ engasjert i en omfattende planlegging av kommunale renseanlegg med kjemisk rensing. Planlegging og bygging foregikk stort sett etter totalentreprisemetoden. For å muliggjøre best mulig kommunikasjon under denne prosessen ble det for hver kommune etablert såkalte planteam med deltagelse av teknisk etat og folkevalgte.

Siden dette var upløyd mark for kommunene startet ANØ samtidig sitt første systematiske informasjonsopplegg for folkevalgte og ansatte i kommunene. Dette skjedde i form av kveldskurs som tok for seg alle sider av vannforurensningen. Kurset var den gang det eneste i sitt slag i landet. Dette førte bl.a. til at kurset ble holdt i samtlige fylker etter oppdrag fra de sentrale myndigheter.

Maura renseanlegg ble bygget under "fellesprosjektet"

Blant de renseanlegg som ANØ har planlagt bør fremheves det såkalte "fellesprosjektet". I 1971 konstaterte ANØ at Aurskog-Høland, Gjerdrum, Lunner og Nannestad kommuner hadde fått krav om bygging av i alt seks mellomstore renseanlegg av omtrent samme type og størrelse. Dette ledet til et hittil enestående interkommunalt fellesprosjekt. Samtlige renseanlegg ble bygget innenfor en felleskontrakt i løpet av et par års tid. Dette prosjektet som representerte vesentlige besparelser står fortsatt som et av de beste eksempler på hvilke unike muligheter etableringen av ANØ har skapt.

Kommunene får hjelp til driften av renseanleggene

Allerede under planleggingen av de mange renseanleggene måtte ANØ utarbeide et opplegg for anleggenes drift og for hvordan ANØ best kunne hjelpe kommunene med denne nye oppgaven. Det var vanskelig å få gehør for at

ANØ skulle ta ansvaret for den daglige drift. Man ble derfor stående med et opplegg for driftsassistanse. Dette gikk i korthet ut på at ANØ etablerte og satte inn felles ressurser på de fagområder innenfor driften som det var vanskelig eller uhensiktsmessig for kommunene å etablere hver for seg.

Det ble inngått en assistanseavtale med de aktuelle kommuner for hvert renseanlegg. Assistansen omfatter faglig veiledning, prosessjusteringer, hjelp ved vedlikehold, målinger, analyser, rapportering, forslag til forbedringer, dannelse av fagmiljø blant driftsoperatører for samtlige renseanlegg m.m.

Driftsassistanse gir renseanleggene regelmessig kontroll av utstyr

Denne driftsassistansen er senere blitt en modell som nå benyttes i store deler av landet. Assistansen skapte også behov og muligheter for en rekke spesielle forsøk og utredninger i samarbeid med forskningsorganer og konsulenter. Resultatene av driftsassistansen har vært positive med bedre renseresultater enn for landsgjennomsnittet, men de kan fortsatt forbedres ytterligere. De største utfordringer er: unngå unødige driftsavbrudd, oppnå mere stabil drift, mer forebyggende vedlikehold, bedre økonomisk styring.

ANØ's TV-kamera inspiserte 230 km ledninger

Utilfredsstillende avløpsnett bringes under kontroll

Etter hvert som renseanleggene ble satt i drift fikk man synliggjort de problemer som allerede A.R.N. satset mye for å løse: gamle utette avløpsnett med stor innlekking av overvann og grunnvann som forstyrrer renseprosessene og/eller utlekking av kloakkvannet underveis, slik at dette slipper unna renseprosessene. Mot slutten av 70-årene ble det mer og mer åpenbart for forurensningsmyndighetene at man måtte se renseanlegg og avløpsnett under ett. Dette førte til en ny utfordring: sanering av utilfredsstillende avløpsnett.

ANØ tok for alvor fatt på denne utfordringen i 1975. Innhentede informasjon tydet på et behov for utbedring av ca 180000 meter eldre kloakkledninger. Dette arbeidet kom igang for alvor mot slutten av 70-årene i form av saneringsplaner for hele kommuner eller rensedistrikter. Med sin erfaring ble ANØ også bedt om å delta i utformingen av sentrale retningslinjer for utarbeidelse av saneringsplaner. De fleste saneringsplaner i distriktet utføres av ANØ fram til konkrete handlingsplaner. Konsesjonsmyndighetene krever slike planer som forutsetning for statlig tilskudd til saneringstiltakene.

Som viktig verktøy for de nødvendige forundersøkelser anskaffet ANØ en mobil enhet for innvendig TV-inspeksjon av rørledningene i 1979. Over en 10-årsperiode ble ca 170 km

gamle ledninger og ca 60 km nylagte ledninger undersøkt ved hjelp av dette verktøy. Spesielt kontrollen av nylagte ledninger, før kommunal overtagelse, har kommunene hatt stor glede av. Denne kontrollen var sterkt medvirkende til bedret kvalitet på de nye ledningene, og den har spart kommunene for betydelige problemer og kostnader ved at feil kunne rettes før kommunal overtagelse. Den mobile enheten ble solgt i 1990, fordi strengere økonomiske rammebetingelser for ANØ gjorde det vanskelig å fortsette med denne oppgaven.

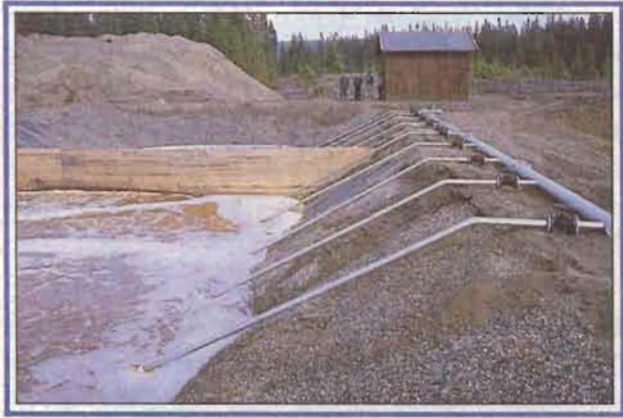
Romerikskommunenes kompetansesenter også for fast avfall

Under utarbeidelsen av ANØ's vedtekter var det neppe noen som forutså ANØ's økende engasjement i avfallssektoren. Dette startet allerede tidlig i 70-årene. Utgangspunktet var økende bekymring for forurensning med sigevannet fra de mange avfallsfyllinger. Økende deponering av avvannet slam på disse fyllinger forsterket behovet for nye angrepsmåter og løsninger innen den kommunale avfallssektor.

Som en av sine første oppgaver hadde Miljøverndepartementet i 1972 latt utarbeide en avfallsplan for Østlandet. Den pekte ut Romerike som en felles eller todelt avfallsregion, og det ble antydnet økonomisk støtte til videre utredning. Akutt behov for ny fylling i Ullensaker og positiv interesse i Eidsvoll og Nannestad førte til et interkommunalt ANØ prosjekt som etter fire års utredning resulterte i etablering av Øvre Romerike Avfallsselskap (ØRAS) i 1978. Samarbeidet ble senere utvidet med Hurdal kommune.

Et tilsvarende ANØ-prosjekt for Nedre Romerike startet i 1977. Utredningsarbeidet pågikk i mange år i regi av ulike utvalg.

Dette førte i 1991 til dannelsen av Romerike Avfallsforedling (ROAF), med medlemskommunene Enebakk, Fet, Gjerdrum, Lørenskog,

Sigevannet fra fyllplass Dal Skog samles opp og renses et biologisk rensesanlegg

Nittedal, Rælingen, Skedsmo og Sørumsund. Dermed vil antall søppelfyllinger i de deltakende kommuner snart være redusert fra opprinnelig 12 fyllinger til bare to: Dal Skog i Ullensaker og Bøler i Skedsmo.

ANØ's mangeårige engasjement i avfallssektoren har gitt selskapet betydelig kompetanse på de ulike fagområder innen denne sektoren. Det er derfor ikke overraskende at både ØRAS og ROAF har funnet det hensiktsmessig å engasjere ANØ for å ivareta den daglige ledelse av virksomheten.

Med denne utviklingen har Romerikskommunene gjort ANØ til sitt praktiske hjelperedskap til oppgavene med både "flytende og fast avfall".

Allsidig assistanse

I tillegg til ANØ's løpende hovedoppgaver innen områdene rensesanlegg, vassdragsovervåking, oversiktsplanlegging og renovasjon, har det vært utført en rekke andre oppgaver, f.eks. kartlegging av industriforurensning, spesielle undersøkelser av industribedrifter, utarbeidelse av tekniske retningslinjer eller forskrifter mhp. avløpsnett, rensesanlegg for enkelthus, oljeavskillere etc. I flere slike saker ble ANØ engasjert av sentrale myndigheter til å utføre utredninger som grunnlag for det sentrale regelverk som staten etter hvert måtte

bygge opp. Dette ga ANØ anledning til å påvirke utformingen av dette regelverk ut fra kjennskapet til de faktiske behov og muligheter i kommunene, og til å assistere kommunene med utformingen av sine nye rutiner.

Spesiell vekt ble lagt på behovet for statlige låne- og tilskuddsordninger til planlegging og bygging av kostbare avløps- og renovasjonsanlegg. Ved å fremheve fordelene med frivillige regionale angrepsmåter og interkommunale løsninger lyktes det etter hvert å vinne mer gehør for statlig finansieringsstøtte.

ANØ's interesse for finansieringsspørsmålet førte i 1974 til en sekretærfunksjon i utvalget som utarbeidet forslag til forskrifter for kommunale vann og kloakkavgifter. Dette ga ANØ kompetanse og mulighet til å assistere medlemskommunene aktivt under utarbeidelsen av sine nye avgiftsregler.

Helhetsplanlegging og nytte-/kostbetraktninger

Erkjennelsen av behovet for å se rensesanlegg og avløpsnett i sammenheng er bare et av eksemplene på 80-årenes gjennombrudd for større grad av helhetsbetraktninger når tiltak skal velges. Noe av årsaken til dette for Romerikes vedkommende var resultatene fra den årvisse vassdragsovervåkingen. Disse viste at den forventede bedring av vannkvaliteten mange steder uteble eller var for liten. Årsaken kunne være at tiltakene ikke fungerte tilfredsstillende eller at det var andre forhold som innvirket og maskerte effektene. Det var nærliggende å vurdere om forurensningen fra f.eks. jordbruket var større enn antatt. Målinger gjennomført forskjellige steder på Romerike hadde tidligere gitt indikasjoner på dette.

En undersøkelse ANØ gjennomførte i Rømua i 1983-85 bekreftet at avrenningen fra jordbruksarealene der var betydelig større enn det man opp til da hadde tillagt denne næringen. Dette ga støtet til et nytt og omfattende

Avrenning fra punktkilder i jordbruket er regulert ved forskrifter - som ikke alltid overholdes

undersøkellesprogram som ble gjennomført bl.a. på Romerike i 1985-88, og som bekreftet den store avrenningen. Nødvendigheten av større grad av helhetsvurderinger ble derfor styrket.

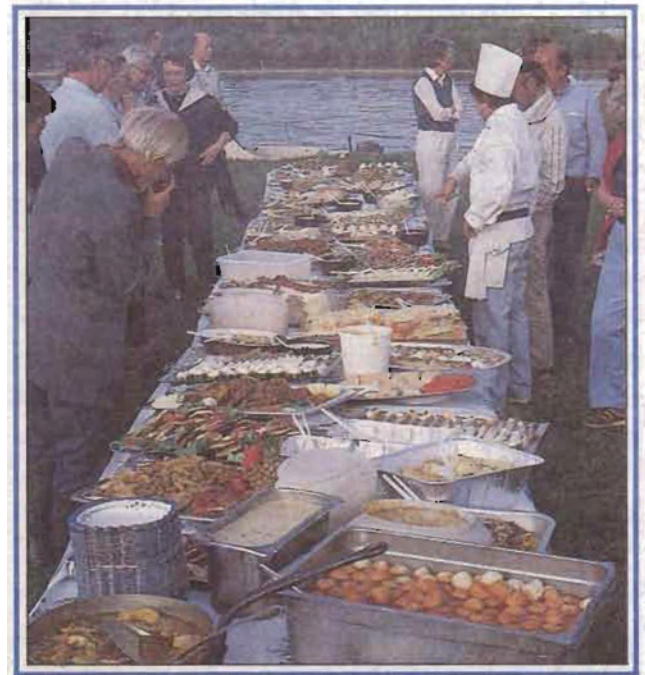
Dette kom også til syne da Miljøverndepartementet i 1984-85 ga ANØ i oppdrag å utarbeide en resipientplan for Øyeren. Denne planen dannet så grunnlag for å utarbeide handlingsprogram både for kommunalteknisk sektor og jordbrukssektoren. ANØ utarbeidet et forslag for den første sektoren, mens fylkeslandbrukskontoret tok seg av jordbrukssektoren. Hovedmålet var en betydelig reduksjon av fosfortilførslene, etter et nytte-/ kostprinsipp som gikk ut på størst reduksjon pr investert beløp. Planene skulle senere samordnes.

Kravet om vassdragsvise helhetsbetraktninger mange steder i landet avstedkom økt engasjement hos fylkespolitikere til å igangsette vannbruksplanlegging i fylkeskommunal regi. Dette medførte at fylkesutvalget i Akershus i 1987 nedsatte et eget vannbruksutvalg for Vormo, Glomma, Øyeren og at Planavdelingen i fylket startet dette arbeidet i 1988 med bistand fra ANØ. Inneværende år vil ANØ's engasjement bl.a. bestå i å videreføre

nytte/kost betraktningene innen delområder (vassdrag og kommuner) på Romerike, og samtidig forsøke å gjøre nytteaspektet mer miljørelatert enn bare å ta utgangspunkt i kilo fosfor. Erfaringene har vist at det er forskjell på 1 kilo kloakkfosfor og 1 kilo jordbruksfosfor tilført et vassdrag.

Kravet om større grad av helhetsbetraktninger og styrket kompetanse i håndtering av miljøspørsmål i kommunene har medført at de nyere kommuneplanene nå i større grad inneholder målsettinger bl.a. om vannkvaliteten i vassdragene som utgangspunkt for tiltak innen avløpssektoren. Tidligere var den primære målsetting for denne sektor å skaffe byggeklare tomter !

Informasjon og medvirkning - tiltak med store muligheter

Vassdragene byr på mange ressurser. Masseutflukt til Storsand med servering av fisk fra Øyeren var et hyggelig innslag i "fosfataksjonen"

Systematisk og problemrettet informasjon er viktige tiltak for å øke miljøforståelsen og derigjennom gi et bedre miljø. I den grad effektene av slik informasjon kan måles, kan

dette være svært kosteffektive tiltak. Et eksempel er "Aksjon for økt bruk av fosfatfrie vaskemidler" som foregikk i perioden 1984 - 88 og som ANØ deltok i. Denne aksjonen som var rettet mot forbrukerne og produksjons- og omsetningsleddene, bidro sterkt til nær 100% overgang til fosfatfrie tøyvaskemidler i løpet av få år. Dermed oppnådde man hurtig å redusere en vesentlig del av fosfor utslippet fra befolkningen med en beskjeden økonomisk innsats i forhold til vanlige tekniske tiltak. Noe av årsaken til at denne aksjonen var så vellykket, var at brukerne selv var medvirkende, noe som deretter påvirket produksjons- og omsetningsleddene til å produsere/forhandle den ønskede vare.

Lignende aksjoner som ANØ har deltatt i, var knyttet til holdningsendringer innen avfalls sektoren, med kildesortering av papir, batterier og glass.

På grunn av problemer med bl.a. mottaksapparatet har disse aksjonene foreløpig ikke blitt like vellykkede. Aksjonene er imidlertid fortsatt i en tidlig fase så mye vil nok endres på få år også her.

Innsamling av glass er enkelt - viderebehandlingen ble en "flaskekork"

ANØ og kommunene står overfor store utfordringer også i de neste 25 år

25 års ANØ-virksomhet har satt mange spor etter seg. Flere av disse har vært epokegjørende, ikke bare for utviklingen lokalt på Romerike, men har også hatt stor innvirkning på det som har skjedd på sentralt hold. Noen av de konkrete oppgavene har vært av lokal art, mens andre igjen har vært utpreget regionale. Dette har nettopp vært noe av ANØ's styrke; samspillet mellom lokal og regional planlegging og problemløsning. Noen av de overordnede, regionale milepælene som ANØ har bidratt til i disse 25 årene er:

- Samtlige tettsteder på Romerike er i stor grad tilknyttet høygradige renseanlegg.
- Landets første driftsassistanse for avløpsrenseanlegg er etablert ved ANØ.

Anleggene har driftsresultater over landsgjennomsnittet.

-Kontroll av vannkvaliteten i vassdragene gjøres av ANØ etter faste rutiner, moderne prinsipper og i vesentlig omfang.

-ANØ har etablert eget vann analyselaboratorium, med status som fylkeslaboratorium for Akershus.

-ANØ har etablert en betydelig "miljødatabank" om Romerikskommunene.

-Det foreligger betydelige kunnskaper om vannkvaliteten og hvilke forhold som påvirker denne.

-Det er av ANØ utarbeidet planer og metodikk for kost-effektiv gjennomføring av saneringsplaner for avløpsnett.

-Det er etablert to interkommunale avfalls-selskaper og ANØ har opparbeidet betydelige kompetanse også på dette området.

-Arbeid med finansierings spørsmål har medført at kommunene nå kan finansiere alle sine vann-, avløp- og renovasjonskostnader gjennom avgifter fra abonnentene.

-Systematisk informasjon har bidratt til større miljøbevissthet i befolkningen.

Selv om disse 25 årene har vært preget av mye nybrottsarbeid tror vi ikke at de neste 25 årene blir mindre krevende.

Nye utfordringer og større krav til innlemming av miljøhensyn i flere sektors virkefelt og over kommunegrensene styrker behovet for spisskompetanse, samt økt tverrsektorielt- og interkommunalt samarbeid dersom målene skal nås på en effektiv og god måte.

Flere oppgaver som idag er tillagt sentralforvaltningen vil bli desentralisert. I tillegg stilles det større krav til effektivitet og kvalitet på de oppgavene som kommunene allerede har. Midt oppe i dette kommer den anstrengte kommunale økonomien inn. Dette nødvendiggjør økende grad av god prioritering av hvor innsatsen skal settes inn. I tillegg til å innvirke på valg av konkrete tiltak innen f.eks. teknisk sektor, vil dette også bidra til å sette lys på hvordan kommunen er organisert og bemannet. Diskusjon om økt bruk av interkommunale løsninger bør forventes i denne sammenheng. Likeledes hvordan morgendagens interkommunale løsninger bør være, heri inkludert dagens interkommunale selskaper.

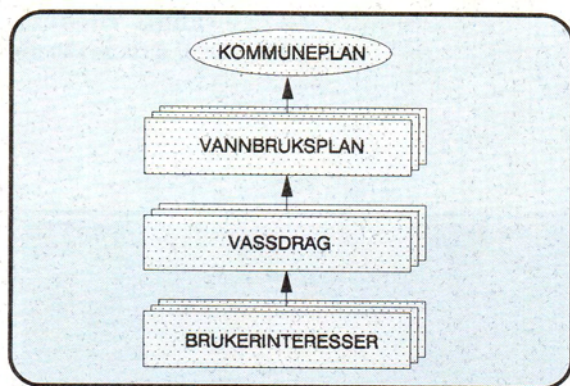
ANØ vil stå rustet til å møte disse utfordringene på vegne av kommunene. Dette vil vi gjøre ved å styrke våre tradisjonelle arbeids-

oppgaver, men også ved å utvide vår horisont innen nye oppgaver. Innen den siste gruppen vil trolig oppgaver knyttet til den kommunale miljøforvaltning og planarbeid være viktige. "Føre var prinsippet" vil her være en av flere rettesnorer.

Renseanlegg og ledningsnett vil bli sterkere knyttet sammen som et funksjonelt hele. Idag er utslippstillatelsene knyttet til renseanlegget uten at ledningsnettet trekkes inn. I morgendagens utslippstillatelser vil disse sees i sammenheng. Videre vil kravene fra sentrale myndigheter øke, slik at forhold som driftsstabilitet, vedlikehold, utslippsmengder, overløpsmengder og inn-/utlekking av avløpsnettet må gis økt oppmerksomhet. Dette vil koste. Videre vil slamkvalitet og -bruk bli ytterligere fokusert på ut fra både et forurensnings- og ressurs syn. Problemrettede og kost/miljøeffektive tiltaksoversikter må derfor regelmessig utarbeides og legges til grunn ved prioritering av den kommunale ressursbruken. Dette krever at det også lages regelmessige statusoversikter som basis.

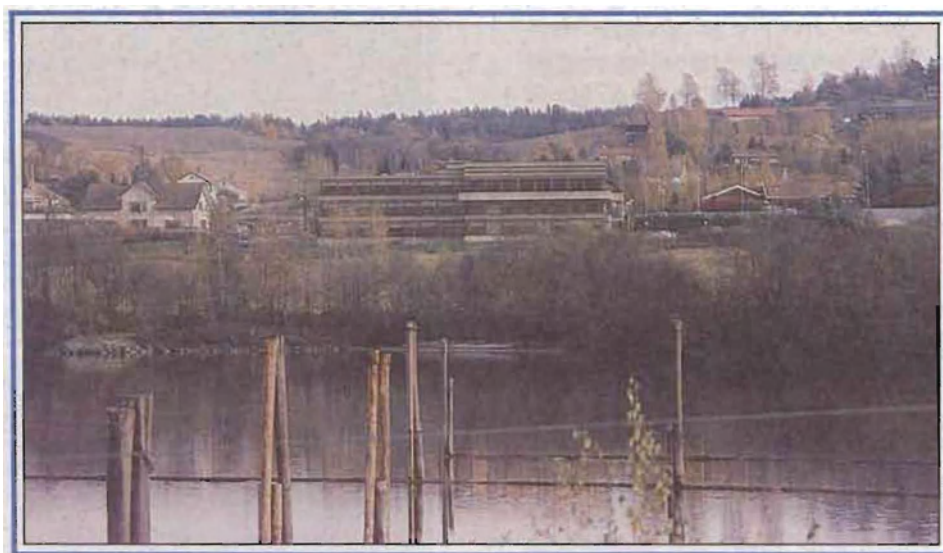
Kontrollapparatet som må ligge til grunn for en hensiktsmessig problemløsning må bedres. Dette gjelder for såvel målinger på ledningsnettet som på renseanleggene, men også for kontroll av industri knyttet til avløpsnettet og industri med direkte utslipp. Og ikke minst gjelder det å bedre målingene i vassdragene for å se om gjennomførte tiltak har hatt den tilsiktede effekt, og som basis for eventuelle nye tiltak. Flere av disse oppgavene har blitt oppfattet som et statlig anliggende.

Historien har imidlertid vist at de kommuner som har sett på slike kontrollordninger som et nødvendig og målrettet hjelpemiddel i eget arbeid, står bedre rustet til å møte Nye utfordringer på en god måte enn de som ikke har gjort det. Videre må vi forvente at flere sektorer enn den tradisjonelle (teknisk etat) ser nytteverdien av slikt arbeid innen sitt ansvarsområde.

Økt bruk av delplaner og bedre samordning av interessene er viktig for optimal bruk av vassdragene.

Det overordnede planarbeidet i kommunene vil også måtte styrkes. Den tradisjonelle kommuneplanen vil i større grad enn tidligere måtte vektlegge nye miljøforhold. Tettstedsutviklingen vil videreføres ut fra mer miljøvennlige og økonomiske betraktninger fremfor å velge spredt bosetting. Planene om hovedflyplass på Gardermoen vil sette store krav, gi uvante utfordringer og medføre raske omstillinger for kommunene dersom denne blir noe av. Vi vil trolig også i større grad se at kommunene utarbeider delplaner for f.eks. et vassdragsområde for å sørge for en optimal utnyttelse av området, i tråd med de brukerinteresser man mener vassdraget og arealene rundt skal tilgodese.

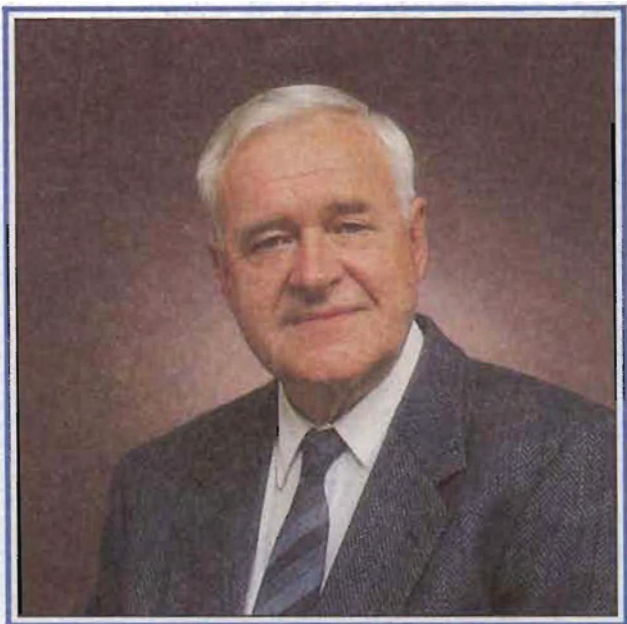
Renovasjon er et saksområde med stor kommunal tyngde. Den tradisjonelle renovasjonsordningen vil etter all sannsynlighet bli erstattet med økt grad av kildesortering og resirkulering. Renovasjonsoppgavene vil endre seg radikalt. Innen dette ansvarsfeltet har kommunene sett klare nytteverdier i interkommunalt samarbeid. Dette vil fortsette. Problemer knyttet til sigevann fra lovlige eller ulovlige fyllinger vil imidlertid vedvare i mange år, for deretter å bli redusert ved at større, profesjonelt drevne fyllinger overtar. De gamle fyllingene må imidlertid sikres slik at forurensningen er under bedre kontroll.

ANØ's virksomhetside og kompetanse er et godt grunnlag for at vi i fellesskap med kommunene kan møte nye utfordringer for å videreutvikle Romerike som en bærende og fremtidsrettet region:

"ANØ skal være Romerikskommunenes senter for vannfaglig og VAR-teknisk kompetanse.

Gjennom interkommunalt samarbeid skal ANØ utfylle kommunenes egen kompetanse og bidra til at Romerike får et godt miljø til lavest mulig kostnad".

Cornelis Smits
direktør fra 1966-1985

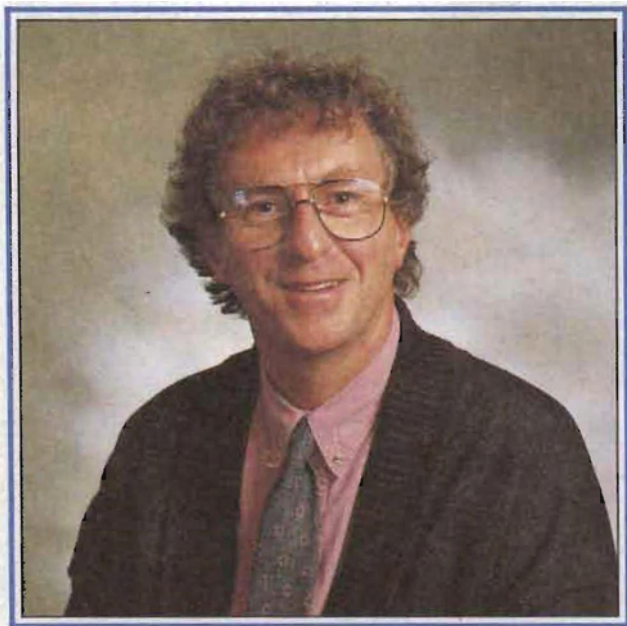
Cornelis Smits har vært ANØ's daglige leder og senere direktør fra ANØ's start i 1966 til 14.2.85. Han er utdannet sivilingeniør ved den Tekniske Høgskole i Delft, Nederland i 1952. Allerede i 1953 "emigrerte" han til Norge hvor han arbeidet med planlegging og drift av kloakkrensaneanlegg hos konsulentfirmaet Hjellnes, Oslo vann- og kloakk vesen og Forsvarets bygningstjeneste.

Cornelis Smits var en av initiativtagerne til dannelsen av "Arbeidskomiteen for Rensing av Nitelva" (A.R.N.), hvor han ble ansatt som daglig leder i 1962. Han har hatt en rekke tillitsverv bl.a. i Norsk kommunalteknisk Forening, Norsk Vannforening og som medlem av Miljøverdepartementets Utvalg for kommunale vann og kloakkavgifter.

Smits har i alle årene han var direktør i ANØ, vært en forgrunnsfigur i miljøvernarbeidet både regionalt og nasjonalt. Han har fått flere utmerkelser: NIF's vannforskningspris (1974) og foreningens miljøpris (1991), Venstres miljøpris (1987) og Norsk Vannforenings vann pris (1986).

Siden han trakk seg tilbake som direktør har han vært spesialrådgiver hos ANØ.

Erik Steensrud
direktør fra 1985

Erik Steensrud er utdannet sivilingeniør, bygg ved Norges Tekniske Høgskole i 1970.

Etter stipendiatopphold i Norsk Institutt for Vassbygging og avtjent verneplikt ved Forsvarets bygningstjeneste arbeidet han fra 1973 -1980 hos Purac A/S. I den første tiden som salgsingeniør, senere som daglig leder.

I 1980 ble Erik Steensrud ansatt som overingeniør ved planleggingsavdelingen hos ANØ. Siden den gang har han arbeidet med en rekke VAR -tekniske oppgaver hos ANØ. Steensrud var konstituert direktør fra 15.9.83 til 15.2.85 da han ble ansatt som ANØ's direktør etter Cornelis Smits.

Steensrud har deltatt i en rekke av NIF's kurskomiteer, arbeidsgrupper i SFT NTNF, som leder av NKF's fagkomite for rensing av vann og avløp og som styremedlem i Norsk Vannforening.

I tillegg til daglig ledelse av ANØ er han for tiden også tillagt oppgaven som daglig leder i Romerike Avfallsforedling (ROAF) og Øvre Romerike Avfallsselskap (ØRAS).

ANØ's primære geografiske arbeidsområde

Kommuner med årstall under navnet er medlemskommuner. Årstallet angir når de gikk inn i Avløpssambandet.

AVLØPSSAMBANDET NORDRE ØYEREN

Postboks 38, 2007 Kjeller, Telefon 06/84 12 20
